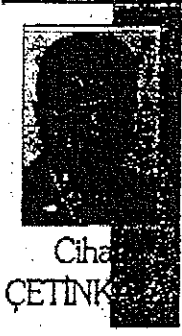


## Vergi gelirlerinde gerçekçilik sorunu

**B**ütün iş dünyamızı yakından ilgilendiren mart ve nisan ayları geldi geçti. Kamu gelirleri içerisinde en önemli paya sahip olan **Gelir ve Kurumlar Vergileri** mükellefler tarafından beyan edildi. Şimdi artık sıra bu vergilerin ödenmesine geldi. Çok yakında vergi rekortmeni kurum ve kuruluşlarda **Maliye Bakanlığı** tarafından ilan edilecek. Arkasından çok derin tahkükler yapıp bir önceki yıla göre tahakkuk ve tahsilat oranlarını arttıranlar, hesaplar yayınlaacak ve çok başarılı olunduğu yüzde 100'ü aşan tahakkuk ve tahsilatlardan Türkiye'nin sorunlarının halli yoluna gidildiği bütün meselelerin hallolduğu değişik kesimlerce dile getirilecek. Ama gerçek



durum tüm anlatılardan ve yorumlardan farklı olacaktır. Böyle bir kanaati neden taşımakta olduğumu bir iki ana başlık altında açıklamaya çalışacağım.

### Enflasyon muhasebesi

1- Türkiye'de enflasyon muhasebesine geçilmedikçe şirketlerin gelir ve kazançları her zaman fiktif olmak durumundadır. Enflasyon oranının üç haneli rakamlara ulaştığı ülkemizde vergi beyanlarının ve kazançlarının reel olarak artışını görmek imkanı yoktur. Kamuoyuna deklare edilen tüm artış rakamları enflasyondan arındırılmış olmadıkları için Türkiye'de vergi gelirlerindeki artışın gerçekliği tartışılır durumdadır.

2- Vergi gelirlerindeki artış konusunda üzerinde durulması gereken ikinci önemli husus, beyan edilen gelirlerdeki artışın çok daha fazla oranda vergi dışı gelirlerin arttığı gerçeğidir. Devlet içinde görev yapan en yetkili ağızlardan vergi dışı gelirlerin beyan edilen gelirlerin üç katına varan tutarlara ulaştığı beyan edilmektedir. Bu gelişme eşyanın tabiatına da son derece uygundur. Resmî gelirlerin iki katına ulaştığı bir yapıda gayri resmî gelirlerin resmî gelirlerin üzerinde artmış olması normal gözükmektedir.

Türk kamu yönetiminin halletmesi gereken en önemli sorun vergi kayıp ve kaçaktır. Kayıtdışı ekonominin, kayıtlı ekonominin iki üç katına vardığının beyan edildiği bir mali yapıda kamu maliyesinin başarılı olduğunu söylemek zordur. Gerek kamu kesiminde istihdam edilen kitlelerin haklarının ödenmesinde, gerekse büyük devlet yatırımlarının realize edilmesinde bu husus son derece önemlidir. Ekonomik hayat üzerinde son derece etkin bir yere sahip olan devletin bu etkinliğini sürdürebilmesi ödeme gücü ile doğrudan orantılıdır. Gelirlerin yetersizliği nedeniyle 15 Nisan 1997 günü memuruna, işçisine, emeklisine, dul ve yetimine devletin maaş ödeyemez duruma düşülmesinin arkasındaki gerçek vergi dışı kazançların ve gelirlerin büyüklüğünde yatmaktadır. Bunun yanında hesapsız ve plansız davranışın olması da şüphesiz etkili olmuştur.

### Vergi taban yayılması

3- Vergi oranları ile vergi yükününün vergi ödeme güdüsünü doğrudan etkilediği bir gerçektir. Mükellefin iktisadi ve ticari hayatının dışında sosyal ve kültürel yaşamını devam ettirebilmesi için yapmak zorunda olduğu eğitim, sağlık, ikamet, seyahat, barınma ve benzeri harcamalarını kabul etmeyen bir sistemde kazananların kazançlarını son kurusuna kadar ve gönüllü olarak vergilemelerini beklemek hayaldir. Bir de bu çarpık ve yetersiz yapının yüksek vergi oranları ile desteklendiği dikkate alınırsa vergi kayıp ve kaçığının diğer bir ifade ile vergiden kaçınmanın çok yüksek oranlara ulaşmış olması normaldir. Dünyanın hiçbir ülkesinde kazançların yüzde 80'e varan ölçüde vergilendirildiği bir uygulama yoktur.

Kamu yönetiminin üzerine düşen en önemli görev vergi yasalarını günün şartlarına göre özellikle harcamalar bazında revize etmektir. Bunu yüksek oranlı vergilemeden vazgeçerek düşük oranlı ve tabana yayılan bir teknikte destekleyen bir düşünce çok daha başarılı olacaktır.

4- Vergi idaresinin tepeden tabana revize edilmesine ihtiyaç vardır. Vergi idaresi bürokrasiye boğulmuş, mükellefi takip edemez hale gelmiş, günlük işlerden başını kaldıramaz, mükellef tabanı ile ilgilenemez durumdadır. Gelir idaresinde çalışan personelin ücret, eğitim ve çalışma koşullarının tamamen gözden geçirilmesine yeniden yapılandırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bütün bunlardan daha önemli olarak dev, hantallaşmış vergi dairesi tipinin terk edilerek tahakkuk daireleri ile tahsilat dairelerinin birbirinden ayrıldığı, mükellefin ayağına hizmet götüren banka şubesi tipinde küçük ve hareketli vergi daireleri modeline geçilmelidir.

5- Bütün bunlardan önemli olarak siyasi kararlığa ve ülke yararına karar veren bürokratlara güvenen bir bakış açısına ihtiyaç vardır. Vergi toplama karar ve bilinci, siyasi bir konudur ve ülke kalkınması için birilerinin riski göze alarak çağdaş ve modern maliyeciliği Türkiye'nin gündemine getirmesi şarttır.

Gerçek vergi gelirine ulaşmamız sadece günün değil geleceğin Türkiye için son derece önemli. Verdiği vergilerin boşa gittiğini ve çarpık olduğunu gören vatandaşın vergi vermesini beklemek hayal olur. Maliye'de yetkili bir ağzın ifadesi ile Maliye "Kelle avcılığı"ndan vazgeçip, sistemin tamamını kavrayan yeni ve çağdaş vergi yasalarını Türkiye'nin gündemine oturtmak mecburiyetindedir.